

in Nederland tot op heden te vinden is en in de negentiende eeuw zo sterk tot uitbarsting kwam, besproken had kunnen worden, en in dat verband ook de vraag, waarom toch de voorkeur voor de psalmen, complement der gezangfobie, haast altijd met een afkeer van het frisse oorspronkelijke ritme gepaard moet gaan.

Zonder te willen afdoen aan de prestatie die de samenstellers en de redactie van het Compendium hebben geleverd - terecht is daarvoor van vele zijden al ruime waardering uitgesproken en ik sluit me daarbij graag aan - wil ik hier nog een kwestie noemen, die m.i. in het boek onvoldoende is behandeld en zich toch bij het gebruik van het Liedboek telkens opdringt. Het is de vraag naar de principes die ten grondslag liggen of hadden moeten liggen aan het bewerken van teksten uit vroeger eeuw. Het is mij althans bij de lectuur van het Compendium niet duidelijk geworden, hoe de gezangencommissie en andere commissies of individuele dichters tewerk zijn gegaan. Zeker t.a.v. het negentiende eeuwse kerklied moet die vraag wel opkomen. Honders heeft in de toelichting bij negentiende eeuwse gezangen op talloze plaatsen een vergelijking met de oorspronkelijke teksten gemaakt en gewezen op de opgetreden veranderingen. Soms kan hij erop wijzen dat de tekst van het Liedboek weer dichter het origineel is genaderd dan in andere bundels, m.n. die van 1938, het geval was (b.v. Gez. 450), soms is nu juist de in 1866 of wanneer dan ook ingevoerde wijziging gehandhaafd (zie b.v. bij Gez. 312), soms is in 1973 de tekst veranderd (Gez. 423). Overbosch schrijft in zijn historie van de totstandkoming van het Liedboek wel over 'zekerheden' en 'normen' die in de gezangencommissie groeiden (1294, 1296 enz.), maar wat de inhoud daarvan is, horen we niet behalve in terloopse opmerkingen. Men kan uit zijn verhaal de indruk krijgen, dat wanneer teksten zijn verminkt, de schuld gezocht moet worden bij 'de kerkelijke ambtenaren', die de 'haalbaarheid' overwegen 'en er geen been in zien, met een gave en nu eenmaal gegeven tekst (of melodie) te sollen' (1297). Elders is er sprake van 'kerkelijke keurmeesters' (449). Toch vind ik in de toelichtingen bij de gezangen telkens opmerkingen van de dichters om bepaalde wijzigingen van oorspronkelijke teksten te verdedigen. Heel vrijmoedig schrijft A.C. den Besten over zijn bewerking van Gez. 449 ('Toch heb ik getracht van Schubarts typisch achttiende eeuwse lied qua vertaling iets aanvaardbaars te maken', 1022). W. Barnard spreekt ergens van een 'soort monumentenzorg', 'restauratie van wat bewaard kon blijven, en vervanging van hetgeen bouwvallig was' (258; over J.E. Voets berijming van de lofzang van Maria, Gez. 66). Honders verdedigt ook b.v. de nieuwe versie van Gez. 312 als 'een duidelijk voorbeeld van een lied dat in de later bewerkte versie veel sterker is dan het in de originele versie was' (724); wanneer ik de door hem meegedeelde oorspronkelijke tekst van Withuys goed lees, betwijfel ik echter of de veranderingen (reeds van 1866 daterende) inderdaad nodige verbeteringen zijn. Die twijfel heb ik vaker en die is door de in het Compendium gegeven commentaren niet weggenomen. Eerder krijgt men de neiging zich af te vragen waarom de zeer zorgvuldige pogingen om de oorspronkelijke melodieën uit de zestiende en zeventiende eeuw te herstellen (gelukkig!) toch mochten worden doorgevoerd, ook al wordt het de gemeente aanvaardbaar gemaakt, maar achttiende en negentiende eeuwse teksten, als ze b.v. door buigingsuitgangen wat ouderwets aandoen of door een piëtistisch of rationalistisch sentiment ons minder liggen, wel vrijelijk bewerkt mochten worden. Twee frappante voorbeelden van een klein de-